

D'on ve el mot *tintinaire*?

Josep M. Mestres

Per a entendre la cronologia de l'arribada de *Tintín* als Països Catalans hem de fer una mica d'història: l'any 1952, l'Editorial Casterman va traduir a l'anglès, l'alemany i l'espanyol els àlbums *El secret de 'L'Unicorn'* i *El tresor de Rackham el Roig*, però aquestes edicions van tenir ben poca difusió, per la qual cosa Casterman va desistir aleshores de continuar publicant en espanyol aquestes traduccions.

Sembla que va ser entre 1956 i 1957 que una mala traducció a l'espanyol de *Le sceptre d'Ottokar* va provocar que l'Editorial Joventut, de Barcelona, decidís assumir la responsabilitat de traduir directament els àlbums de *Tintín*, després d'haver aconseguit els drets d'edició per a l'espanyol i el català conjuntament. De manera específica, fou Conxita Zendrera qui s'encarregà de les versions en espanyol, i l'any 1958 traduí personalment i publicà *El cetro de Ottokar*, que fou seguit per un àlbum nou gairebé cada any a partir d'aleshores.

Pel que fa al català, fou Joaquim Ventalló qui s'ocupà de traduir tots els àlbums a la nostra llengua per encàrrec de l'Editorial Joventut. La primera traducció de Ventalló es va publicar l'any 1964, amb el títol *Les joies de la Castafiori*.

Tota aquesta digressió ve a tomb perquè puguem entendre la necessitat de crear un o diversos neologismes que ens permetin d'etiquetar els aficionats i els estudiosos dels àlbums de *Tintín* en totes les llengües a les quals han estat traduïts, i també l'absència gairebé absoluta d'aquestes formes en els diccionaris generals fins ara (que, en part, hom podria dir que són neologismes recents). Partint del francès *tintinophile* (llengua que també fa servir els termes *tintinologue*, *tintinesque*, *tintinolâtre*, *tintinomane*, *tintinomaniaque*, etc.), en anglès en diuen *Tintin fan* (i també *tintinologist* < *tintinology*), en espanyol *tintinófilo -a* (i també *tintinólogo -a*, *tintinomaníaco -a*, *tintinesco -a*) i, en català, *tintinaire* i una desena de formes més o menys sinònimes que tot seguit comentaré per ordre alfabètic, juntament amb altres termes que tenen el mateix origen.

El món de *Tintín* ha esdevingut tan ric i universal que no sorprèn gens que hagi propiciat tants derivats del nom propi *Tintín* en la major part de les llengües del món; el català, lògicament, no n'és cap excepció. D'altra banda, tingueu en compte que en la nostra llengua, com podreu veure a continuació, la forma prefixada de *Tintín* és **tintino-**, que s'acostuma a reduir a **tintin-** davant de vocal (llevat de quan precedeix el mot *addicte -a*).

1) **Tintinaire**. Relatiu o pertanyent a *Tintín* [sentit que té quan fa d'adjectiu]; persona versada en *Tintín* o que hi és afeccionada [sentit que té quan fa de nom]. Aquest terme l'he documentat al *Diari de Barcelona* (18.11.1987), a la revista *Presència* (dossier de l'11.2.2007) i actualment arreu en general.

Parlar d'una obra pòstuma i inacabada és un dels privilegis reservats només als grans creadors. Vol dir que la mort t'ha sorprès treballant. O, en el pitjor dels casos, que l'autor ha decidit rebre la mort en plena feina. En cercles tintinaires es té el convenciment que Tintín va morir amb Hergé. Però la discussió gairebé metafísica d'aquest silogisme és saber si pot haver-hi un Tintín que transcendeixi Hergé. En això hi ha opinions

Fragment de l'article de Joan Barril
titulat «Tintín bé val una missa»
(*Diari de Barcelona*, 18.11.1987)

2) **Tintiner / tintinera**. De *Tintín* [adjectiu]; relatiu o pertanyent a *Tintín* [adjectiu]; persona que ven àlbums i altres productes de *Tintín* [nom]. Aquest terme l'he documentat al *Diari de Barcelona* (18.11.1987).

3) **Tintinesc / tintinesca**. Que recorda *Tintín* o que hi tendeix, de vegades en sentit despectiu o pejoratiu [adjectiu]; que sembla de *Tintín*, de vegades en sentit despectiu o pejoratiu [adjectiu]; relatiu o pertanyent a *Tintín*, de vegades en sentit despectiu o pejoratiu [adjectiu]; de *Tintín*, de vegades en sentit despectiu o pejoratiu [adjectiu]; com a nom, per la terminació, no s'ha d'aplicar a persones. Aquest terme l'he documentat a la revista *Presència* i als Estatuts de 1001 aprovats l'any 2003.

4) **Tintinià / tintiniana**. De *Tintín* [adjectiu]; relatiu o pertanyent a *Tintín* [adjectiu]; persona aficionada als àlbums de *Tintín* [nom]. Aquest terme l'he documentat al *Diari de Barcelona* (5.9.1986).

5) **Tintinista** (< *tintinisme*, defensa dels valors culturals i lúdics de *Tintín* i de tot el que l'envolta). Relatiu o pertanyent a *Tintín* [adjectiu]; persona partidària de *Tintín* o que hi té tirada [nom]. Aquest terme l'he documentat a la revista *Presència*.

● *Tintinaire* és un terme popular, entenedor i gens elitista. No és el pretensios *tintinòleg*, ni el qui sap què *tintinòfil*. Víctor Niubó, el president de Tintincat, és un proselit del mot *tintinaire*, «perquè engloba a tothom, erudits i aficionats». És tan defensor d'aquest

Fragment de la pàgina 10
del dossier *Centenari Hergé*
(*Presència*, 11-17.2.2007)

6) **Tintinoaddicte / tintinoaddicta** (< **tintinoaddicció**, afició extrema a *Tintín*). Addicte o addicta a *Tintín* [adjectiu]; persona fortament inclinada o donada a les historietes de *Tintín* [nom]. Aquest terme l'he documentat a la revista *Presència*.

7) **Tintinòfil / tintinòfila** (< **tintinofília**, afició i admiració per *Tintín*). Partidari o partidària de *Tintín* [adjectiu]; persona amant o aficionada de *Tintín* [nom]; persona partidària de *Tintín* [nom]. Aquest terme l'he documentat a la revista *Presència*.

8) **Tintinòfob / tintinòfoba** (< **tintinofòbia**, aversió a *Tintín*, als tintinaires o a tot allò que és tintinaire). Que pateix tintinofòbia [adjectiu]; persona que té aversió a en Tintín o a *Tintín* en conjunt [nom]. Aquest terme l'he documentat en francès i l'he traduït.

Roberto Rastapopoulos és el tintinòfob arxienemic d'en Tintín (Vol, 19D1)
© Hergé-Tintinimagnatio 2025

9) **Tintinòlatra** (< **tintinolatría** —documentat a la revista *Presència*—, adoració de tot allò que té a veure amb *Tintín* com a ídol). Com a adjectiu, no s'ha de fer servir aquesta terminació: persona que adora *Tintín* o que l'estima idolàtricament [nom]; persona que sent una passió exacerbada per *Tintín* [nom]. Aquest terme l'he documentat en francès i l'he traduït.

10) **Tintinòleg / tintinòloga** (< **tintinologia**, estudi aprofundit dels àlbums de «Les Aventures de Tintín»; també té, com a derivat, **tintinològic -a**, relatiu o pertanyent a la tintinologia). Com a adjectiu, la terminació -òleg -òloga no s'acostuma a fer servir: persona especialista o versada en *Tintín* [nom]; persona dedicada a l'estudi de *Tintín* [nom]. Aquest terme l'he documentat al *Diari de Barcelona* (5.9.1987) i a la revista *Presència*.

11) **Tintinònam / tintinòmana** (< **tintinomania**, afició exagerada per *Tintín*; també té, com a derivat, **tintinomaníac -a**, que denota una passió capriciosa i de vegades extravagant per *Tintín*). Que sent una admiració exagerada per *Tintín* [adjectiu]; persona que admira exageradament *Tintín* [nom]. Aquest terme l'he documentat en francès i l'he traduït.

12) **Tintinomaníac / tintinomaníaca** (< **tintinomania**, obsessió —de vegades, malaltissa— per *Tintín* i tot el que hi té a veure). Relatiu o pertanyent a la tintinomania [adjectiu]; persona obsedida per *Tintín* [nom]. Aquesta terme l'he documentat a la revista *Presència*.

13) **Tintinòpata** (< **tintinopatía**, passió exacerbada per *Tintín*). Com a adjectiu, no s'ha de fer servir aquesta terminació: que sent una passió exacerbada per *Tintín* que raneja en la patologia [nom]. Aquest terme l'he documentat en francès i l'he traduït.

14) **Tintinos** (terme masculí plural no documentat en català, però sí en francès). Conjunt de formes derivades del nom *Tintín* que porten la forma prefixada acabada en *o*, com ara *tintinòfil -a*, *tintinòleg -òloga* o *tintinosfera*.

15) **Tintinosfera**. Aquesta terminació és únicament nominal: espai en què s'exerceix l'acció, la influència i la coneixença de *Tintín* [nom]. Aquest terme l'he documentat en francès i l'he traduït.

El 29 de febrer de 2024 vam demanar a la Secció Filològica que incorporés en el *Diccionari de la llengua catalana*, que és el diccionari normatiu, l'article *tintinaire*, amb les accepcions següents:

tintinaire

1. *adj.* Relatiu o pertanyent al personatge de còmic Tintín i als seus àlbums d'histories publicades pel dibuixant belga Georges Remi (*Hergé*) entre el 1929 i el 1983. *Cada any s'organitza una trobada tintinaire en un dels territoris de llengua catalana.*
2. *m. i f.* Persona versada en les histories gràfiques de Tintín o que hi és afeccionada. *Als Països Catalans hi ha prop de cinc-cents tintinaires associats.*

Aquesta forma presenta tres avantatges que la fan insuperable: primer, és una de les formes menys connotades (universalitat) —gairebé tots els altres derivats ho estan bastant més—; segon, tant pot fer d'adjectiu com de nom (ambivalència), i tercer, té la mateixa terminació en masculí i en femení (senzillesa).

Josep M. Mestres
Desembre del 2024